

SVEA HOVRÄTT
Miljööverdomstolen

DOM
2003-04-01

Mål nr M 8851-01
Aktbilaga 12

Meddelad i Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, miljödomstolen, deldom 2001-11-16 i mål nr M 134-99, se bilaga A

KLAGANDE

Skogens Kol AB, Box 90, 823 22 KILAFORS

Ombud

Advokaten **PM** och jur kand. **ALA**, Box 1711,
111 87 STOCKHOLM

SAKEN

Ansökan om tillstånd till produktion av träkol m.m.; nu fråga om utredningsvillkor

---

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Miljööverdomstolen ändrar miljödomstolens domslut så att skyldigheten att genomföra utredning U10 upphävs.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 2	08-700 34 00	08-700 37 93	09.00 – 11.30 12.30 – 15.00

YRKANDE M.M. I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Skogens Kol AB (bolaget) har yrkat att Miljööverdomstolen skall upphäva utredningspunkten U10 i miljödomstolens domslut.

Målet har avgjorts utan huvudförhandling med stöd av 23 kap. 6 § första stycket första meningen miljöbalken.

UTVECKLING AV TALAN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bolaget anför följande omständigheter till stöd för att utredningspunkten U10 skall upphävas.

1. Den rättsliga ramen för miljödomstolens prövning i målet begränsas av vilka frågor som Koncessionsnämnden för miljöskydd skjutit upp i beslutet från den 18 april 1996. Frågan om villkor för efterbehandlingsåtgärder har inte skjutits upp. Uppskovspunkterna tar uteslutande sikte på förbränningsrelaterade och processtekniska frågor vid anläggningen. I sammanhanget är värt att notera att Koncessionsnämnden gjorde följande uttalande vilket stöder bolagets uppfattning att efterbehandlingsfrågan då avgjordes slutligt: *"De undersökningar som utförts i ärendet beträffande utläckage av föroreningar från dammen samt förekomst av markföroreningar motiverar inte några krav på särskilda skyddsåtgärder i detta tillståndsärende"*.
2. Prövningen av slutliga villkor för 1996 års tillstånd skall i materiellt hänseende göras enligt miljöskyddslagens bestämmelser. Frågan om efterbehandlingsåtgärder i vattenrecipienten fördes fram av länsstyrelsen sedan bolaget kommit in med sin prövotidsredovisning och efter det att miljöbalken trätt i kraft. Vid huvudförhandlingen i miljödomstolen utvecklade länsstyrelsen sin syn i frågan och åberopade då miljöbalkens materiella bestämmelser om efterbehandlingsansvaret i 10 kap. miljöbalken. Som nyss anförts kan dock sistnämnda bestämmelser inte läggas till grund för prövningen. Miljöskyddslagen saknar motsvarande

bestämmelser rörande efterbehandlingsansvaret. Även på denna grund bör utredningspunkten U10 upphävas.

3. Det är en mängd företag och verksamheter som genom åren släppt ut avloppsvatten till den naturliga dammen och frågan om bolagets bidrag till förhållandena i dammen och Bergviken torde vara komplicerad. Detta förhållande synes även miljödomstolen ha tagit fast på; jfr utformningen av U10. Frågan om bolagets ansvar för efterbehandlingsåtgärder hänförliga till vattenrecipienten bör därför inte regleras som ett villkor för ett tillstånd till fortsatt industriell produktion. Även detta utgör skäl att upphäva utredningspunkten U10.

REMISSYTTRANDEN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Gävleborg har anfört bl.a. följande.

Länsstyrelsen anser, liksom bolaget, att Miljööverdomstolen skall upphäva utredningspunkten U10. Länsstyrelsen avser att driva efterbehandlingsfrågor inom ramen för ordinarie tillsynsverksamhet enligt miljöbalken. Frågan om efterbehandling är inte reglerad i tidigare hantering av målet och kan inte anses vara en uppskjuten fråga. Frågan om bolagets ansvar för efterbehandlingsåtgärder hänförliga till vattenrecipienten bör därför inte regleras som ett villkor för ett tillstånd till fortsatt industriell produktion.

Bollnäs kommun, Samhällsbyggnadskontoret har anfört bl.a. följande.

Samhällsbyggnadskontoret delar bolagets uppfattning att frågan om efterbehandling inte är en uppskjuten fråga i målet och har ingen erinran mot att efterbehandlingsfrågorna drivs inom ramen för ordinarie tillsynsverksamhet.

Fiskeriverket har anfört bl.a. följande.

Av utredningspunkten U10 framgår att kartläggningen skall utföras i Bergviken och inte i den naturliga dammen. Någon restaurering eller efterbehandling i Bergviken är, såvitt Fiskeriverket kan avgöra, inte aktuell såvitt

avser villkoren i deldomen. Fiskeriverket gör således bedömningen att den av miljödomstolen i utredningspunkten U10 föreskrivna kartläggningen av Bergvikens miljöstatus i närområdet kring utsläppspunkten inte utgör någon form av restaurering eller efterbehandling. Kartläggningen är i stället att betrakta som en kunskapsinhämtning vad avser biologiska förhållanden i recipienten, vilka idag är dåligt kända. Vad gäller de av bolaget anförda rättsliga argumenten för att upphäva utredningspunkten U10 överlåter Fiskeriverket till Miljööverdomstolen att avgöra frågan.

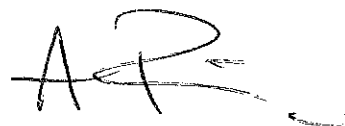
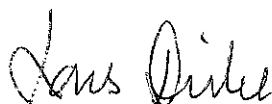
MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Utredningsvillkoret U10 rör närmast frågan om efterbehandling av förorenade vattenområden. Denna fråga får, såsom bolaget har gjort gällande med instämmande från länsstyrelsen och samhällsbyggnadskontoret i Bollnäs, anses ligga utanför ramen för vad som skjutits upp av Koncessionsnämnden för miljöskydd i dess beslut den 18 april 1996. Den kan därför inte behandlas i detta mål. Frågan om efterbehandlingsåtgärder får i stället hanteras med stöd av tillämpliga bestämmelser i miljöbalken.

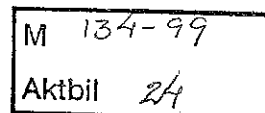
Skyldigheten för bolaget att genomföra utredningsvillkoret U10 bör på grund av det anförda upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2003-04-29

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Anders Holmstrand, miljørådet Rolf Svedberg, hovrättsrådet Lars Dirke, referent, och hovrättsassessorn Anna Förander. Enhälligt.

SÖKANDE Skogens Kol Aktiebolag, 556023-3362
Box 90
823 22 Kilafors
Ombud:
Advokaten **PM**
Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB,
Box 1711,
111 87 Stockholm

SAKEN Ansökan om tillstånd till produktion av träkol och tjärprodukter, Sibö, Bollnäs kommun, Gävleborgs län. (SNI kod 24.66-1, koordinater i rikets nät x = 67 89 50 y = 15 42 45); nu fråga om s k provotidsredovisning

DOMSLUT

- A.** Med ytterligare uppskjutande av avgörandet om slutliga villkor avseende utsläpp av vatten från processerna och rökgaser från förbränning av kolningssgaser beslutar miljödomstolen att bolaget i samråd med tillsynsmyndigheten skall genomföra följande utredningar.

Utredning U5:

Bolaget skall fortsätta sitt utredningsarbete med syfte att söka använda överskottsgas från en av ugnarna som bränsle i någon av de övriga - gasöverföring. Studien skall utifrån främst teoretiska underlag genom mass- och energibalanser samt ekonomiska underlag - bedöma investeringsbehov, intäkter och driftkostnader - redogöra för förutsättningarna härför samt översiktligt illustrera möjliga alternativ användning av gasen såsom råvarukälla. Denna utredning skall inges till miljödomstolen senast den 1 juli 2002.

Utredning U6:

Bolaget skall till miljödomstolen senast den 31 december 2003 redovisa erfarenheter - såsom driftekonomi, val av material i utrustningen, miljöpåverkan genom främst utsläpp till luft av förbränningsgaserna men även bedömda minskade utsläpp till vatten - med anledning av de åtgärder som gasöverföring mellan två av ugnarna medför. Redovisningen skall även innehålla en tidplan för införande av gasöverföring mellan alla ugnar med syfte att helt eliminera ett gasöverskott med åtföljande vattenproblem, samt innehålla bolagets förslag till de slutliga villkor som åtgärderna kan medföra.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 708 831 28 ÖSTERSUND	Storgatan 6	063 -15 06 00	063 - 15 06 88	Måndag - fredag 09.00 - 12.00 13.00 - 15.00

Utredning U7:

Bolaget skall utifrån främst teoretiska underlag samt genom mass- och energibalanser och med ekonomiska underlag - liksom i utredning U5 - utreda förutsättningarna för utvinning av bränsle ur uppkomna vattenfaser från processen med syfte att få en så ren vattenfas att denna utan nämnvärd miljöpåverkan kan ledas till recipienten. Om detta syfte inte kan uppnås enbart genom separeringsprocesser bör förslag till extern rening av den avskilda vattenfasen redovisas. Denna utredning skall inges till miljödomstolen senast den 31 december 2002.

Utredning U8:

Bolaget skall, för det fall överskottsgas uppkommer trots gasöverföring (t.ex. på grund av behov av framställning av olika tjärkvaliteter) utifrån resultaten av möjliga separeringsförfaranden och möjliga externa kompletterande reningsförfaranden för den resterande vattenfasen enligt utredning U7 ovan, genomföra tester - främst i laboratorieskala, möjligen kompletterade med pilotförsök - för att söka verifiera slutsatserna i U7. Redovisningen av dessa tester skall innehålla förslag till åtgärder i produktionsprocessen för att minska utsläppen till vattenrecipienten och samtidigt belysa de ekonomiska konsekvenser som dessa åtgärder medför med en tidplan för genomförande av åtgärderna. Denna utredning med förslag till slutliga villkor som de föreslagna åtgärderna kan medföra skall inges till miljödomstolen senast den 31 december 2004.

Utredning U9:

Bolaget skall vidare utreda möjliga åtgärder för att förbättra förbränningsprocessen i brännarna till ugnarna med syfte att minska utsläpp till luft av oförbrända föreningar och möjligt stoft. Utredningen skall genom praktiska tester belysa såväl bedömd minskad mängd av föroreningsutsläpp till luften som ekonomiska konsekvenser av föreslagna åtgärder samt innehålla förslag till tidplan för genomförande av åtgärderna och slutliga villkor som dessa åtgärder kan föranleda. Denna utredning skall inges till miljödomstolen senast den 31 december 2003.

Utredning U10:

Efter det att åtgärder vidtagits för att minska utsläpp till vattenrecipienten finns anledning att dels utvärdera eventuellt behov av restaurering av den naturliga dammen, dels i samråd med Fiskeriverket kartlägga Bergvikens miljöstatus i närområdet kring utsläppspunkten. Dammen används även av andra verksamheter för likartat ändamål. Bolaget skall därför föreslå på hur sådant kartläggnings- och restaureringsarbete skulle kunna målinriktas, finansieras och tidsmässigt genomföras, samt redogöra för sin inställning till att framdeles delta i och medverka till organiserandet och framtagandet av resurser för att genomföra sådana åtgärder. Sådant redogörelse skall inges till miljödomstolen senast den 31 december 2002.

B. Miljödomstolen meddelar följande ytterligare villkor för verksamheten.

1. Uppkommet tjärkokningskondensat får inte ledas till vattenrecipienten.
2. Kylvatten och dagvatten skall vara separerade från processavloppsvatten. Miljödomstolen överläter åt tillsynsmyndigheten att besluta om tidplan för genomförande av eventuellt

kvarvarande åtgärder som krävs för att separera dessa avloppsvatten.

3. Utrustningen för gasåterföring vid de tre ugnarna skall vara försedd med beständigt keramiskt material senast den 31 december 2002.

C. Miljödomstolen meddelar följande beslut i övriga frågor.

1. Miljödomstolen upphäver de provisoriska föreskrifterna P1-P3 som Koncessionsnämnden för miljöskydd meddelat i sitt beslut den 18 april 1996, nr 58/96.

2. Skogens Kol Aktiebolag skall betala vissa kostnader för målet enligt redovisningsräkning från miljödomstolen.

BAKGRUND

Koncessionsnämnden för miljöskydd lämnade i beslut den 18 april 1996 Skogens Kol AB tillstånd enligt miljöskyddslagen att vid bolagets anläggningar i Kilafors producera 4 000 ton kol per år, varvid Koncessionsnämnden uppsköt avgörandet av vilka villkor som skulle gälla för utsläpp av vatten från processerna (kondensat och kylvatten) samt rökgaser från förbränning av kolningsgaser. Vidare ålades bolaget att genomföra och redovisa nedanstående utredningar.

U1. Erfarenheter av återföring av kolningsgas för förbränning. Förutsättningarna för att återföra gaser som uppkommer under olika skeden av kolningssyckeln i olika grad.

U2. Föroreningsinnehåll i och flöden av de delströmmar till vatten som återstår sedan gasåterföring införts. Föroreningsinnehållet bör redovisas genom uppgifter om organiskt material, toxicitet, nedbrytbarhet, metaller och PH.

U3. Förutsättningarna för att minska utsläppet till vatten genom ytterligare åtgärder.

U4. Föroreningsinnehåll i rökgaser efter förbränning av kolningsgaser. Föroreningsinnehållet bör redovisas genom uppgifter om stoft, oförbrända kolväten och CO.

Därjämte meddelade Koncessionsnämnden följande provisoriska föreskrifter, att gälla till dess annat beslutats.

P1. Återföring av kolningsgas skall ha installerats på samtliga tre ugnar senast den 1 september 1999.

P2. Produktionen av kol får till dess gasåterföring installerats på samtliga ugnar inte överskrida 2 500 ton per år.

P3. Sedan gasåterföring installerats på samtliga ugnar får utsläpp av tjärkokningskondensat till vatten inte ske.

För tillståndet beslutade Koncessionsnämnden sex villkor, varav villkor nummer fyra gavs följande lydelse. Halten stoft i luft från filter för brikettering och packning får från och med år 1997 inte överstiga 10 mg/N m^3 som riktvärde.

Efter överklagande av bolaget beslutade regeringen den 31 oktober 1996 dels att produktionsbegränsningen i den provisoriska föreskriften P2 skulle bestämmas till 3 500 ton per år och att villkor nummer fyra skulle gälla först från och med den 1 september 1997.

Miljödomstolen beslutade den 29 augusti 2000 att bevilja bolaget anstånd att redovisa utredningarna U1-U4 senast den 1 november 2000 och att dessa utredningar också skulle omfatta förslag till de skyddsåtgärder och villkor som utredningsresultaten enligt bolagets uppfattning kunde ge anledning till.

BOLAGETS YRKANDEN M M

Sedan bolaget inkommit med föreskriven prøvotidsredovisning U1-U4 framställer nu bolaget följande yrkanden.

1. Bolaget yrkar att miljödomstolen förordnar om fortsatt prøvotid såvitt avser villkor beträffande utsläpp av vatten från processerna samt utsläpp till luft av rökgaser från förbränning av kolningsgaser.

2. Bolaget yrkar att miljödomstolen förordnar om att tidigare fastställda utredningsvillkor UI-U4 skall kvarstå. Resultatet av vidtagna och planerade åtgärder och de ytterligare utredningar som anges nedan skall redovisas till miljödomstolen senast den 30 juni 2004. Inom ramen för UI åtar sig bolaget särskilt att under fortsatt provotid genomföra följande åtgärder och utredningar.
  - A. Sammankoppling av och gasöverföring mellan ugn 2 och ugn 3.
  - B. Utvärdering av de utsläppsmässiga effekterna såvitt avser utsläpp till luft och vatten av den sammankoppling och överföring som avses i A.
  - C. Utredning och utvärdering av förutsättningarna för att sammankoppla även ugn 4 med övriga ugnar.
3. Bolaget yrkar att miljödomstolen upphäver de provisoriska föreskrifterna P1-P3 samt fastställer följande ytterligare slutliga villkor för gällande tillstånd. Uppkommet tjärkokningskondensat skall omhändertas och destrueras på sätt som tillsynsmyndigheten kan godkänna. Kondensatet får inte släppas till recipient.

Bolaget åtar sig att inkomma med förslag till förändringar i egenkontrollprogrammet till tillsynsmyndigheten inom den tid som myndigheten bestämmer.

Till stöd för sina yrkanden anför bolaget i huvudsak följande.

UI Erfarenheter av gasåterföring

Principlösningen för återföring av kolningsgasen har redovisats i bolagets provotidsutredning och ett processschema har ingetts med bolagets kompletterande inlägga. Installation av gasåterföring på ugn 2 och överledning av gaser från denna till ugn 3 genomfördes under sommaren och hösten 1997. De problem som därvid konstaterades var högt gasläckage samt begränsad fläktkapacitet. I november 1997 byggdes även ugn 3 om med gasåterföring, varvid båda ugnarnas gasåterföringssystem sammankopplades för att kunna mata varandra och därmed utnyttja överskottsenergin. Fläktarnas kapacitet visade sig emellertid inte vara tillräcklig för att klara förekommande gasflöden och överhettningsproblem uppstod. Gasmatningen mellan ugnarna kopplades därför ur och i syfte att öka gaskapaciteten ökades kanalarean in i konorna, vidare minskades antalet spjäll och luckor för att minimera gasläckage. Under januari 1998 startades driften av systemet på nytt. Trots vidtagna åtgärder uppstod återigen problem med överhettning på grund av de stora gasmängderna, nu på rören från ugnarna från fläktarna, vilket medförde att dessa gaskanaler deformerades och blev oanvändbara. Gasöverföringen mellan ugn 2 och ugn 3 kopplades därför ur igen. Med anledning av de problem som uppkommit med gasöverföringen mellan ugn 2 och ugn 3 hade bolaget varken den ekonomiska eller praktiska möjligheten att genomföra den planerade ombyggnaden av ugn 4 och denna togs därför ur drift den 1 september 1999. Sedan bolaget funnit en teknisk lösning av problemet med överhettning av gaskanalerna byggdes även ugn om och togs i drift med gasåterföring i september 2000. Rören försågs nu direkt med en keramisk beklädnad invändigt samt med en kraftigare dimensionerad fläkt. Först sedan september 2000 har således bolagets samtliga tre ugnar varit i drift med gasåterföring. Under januari 2001 försågs även ugn 3 med keramiskt beklädda kanaler. Ugn 3 och ugn 4 har varit i drift med keramisk beklädnad under nästan ett års tid. Någon påverkan på materialet har inte

noterats. Ugn 2 kommer därför att byggas om under september 2001 med keramiskt beklädda rör samt en specialkonstruerad keramiskt beklädd fläkt. Efter att installation och utprovning har skett på ugn 2 planeras även byte till keramiska fläktar på ugn 3 och ugn 4. När dessa åtgärder har avslutats kommer bolaget att ånyo att påbörja gasöverföring mellan ugn 2 och ugn 3. Gasöverföring mellan ugn 4 och de andra ugnarna är relativt problematisk då det långa avståndet mellan ugnarna kräver ytterligare fläktar och annan utrustning. Ett möjligt alternativ är därför att inte sammankoppla ugn 4 med de övriga ugnarna och att endast producera tjära i denna. Huruvida en sådan lösning är tekniskt och ekonomiskt möjlig kan först avgöras i ett senare skede, när installation av gasöverföringen mellan ugn 2 och ugn 3 har kunnat utvärderas på ett tillförlitligt sätt. Kostnaderna för gasåterföringen har hittills uppgått till ca 500 000 kr per ugn medan kostnaderna för förbättringsåtgärder, reparationer, provtagningar m m uppgått till ca 500 000 kr. Detta innebär en total kostnad för bolaget för vidtagna åtgärder på ca 2 milj kr. Till detta kommer kostnader för utebliven produktion från ugn 4, vilka uppgått till minst ca 300 000 kr. För byte till keramiskt beklädda gaskanaler samt de speciella rökgasfläktarna för ugn 2 uppgår de förväntade kostnaderna till ca 300 000 kr. Vidare tillkommer kostnader för byte till keramiska fläktar på ugn 3 och ugn 4 efter utprovning på ugn 2 samt installation av gasöverföring mellan ugn 2 och ugn 3, vilka kan uppskattas till totalt ca 500 000 - 800 000 kr. Bolagets arbete har hittills i första hand varit inriktat på att införa gasåterföring avseende samtliga ugnar. För att gasåterföringen skall medföra den energivinst och den reduktion av utsläppen som förutsatts krävs emellertid även en gasöverföring mellan ugnarna. Med anledning av de problem som uppkommit har denna överföring ännu inte kunnat möjliggöras. Bolagets avsikt är därför att under en fortsatt provtid koncentrera sina insatser på att installera och utvärdera gasöverföringen mellan i första hand ugn 2 och ugn 3. De huvudsakliga problem som uppkommit under arbetet med rökgasåterföring och som orsakat förseningar i projektet är materialproblem samt fläktens kapacitet och därmed möjligheten att återleda gaserna från mittdelen från kolningsprocessen. Den högsta energiproduktionen sker under kolningscykelns mittfas, vilket medför ett energiöverskott och därmed mycket höga temperaturer vid förbränningen av den återförda kolninggasen. Bolaget har tidigare uppgett att det inte varit möjligt att återföra denna del av kolninggaserna. Gasfläkten har genom sin temperaturkänslighet varit en begränsande faktor. Temperaturtåliga fläktar som klarar denna miljö finns inte på marknaden. För att möjliggöra återföring även av mittdelen av kolninggaserna har bolaget därför utvecklat en unik keramisk beklädd fläkt för ändamålet, vilken kommer att tillverkas och tas i drift under hösten 2001. Genom denna, samt den omständigheten att överföring av gas kommer att ske mellan ugnarna bedömer bolaget att risken för överhettningsproblem kan reduceras och att återföring även av mittdelen av kolninggaserna skall möjliggöras. Vad beträffar frånvaron av förväntad minskning av COD-halten i condensatvattnet kan anföras att bolaget tidigare utgått ifrån att även gaserna under mittfasen av kolningsprocessen kunde återföras till förbränning. Såsom redovisats har det ännu inte varit möjligt att återföra denna del av gaserna. Med samtliga tre ugnar i drift och med fasförskjutna kolningscykler, keramiska material i gaskanaler och fläktar samt en optimal styrning av gasöverskotten mellan ugnarna bedömer emellertid bolaget att en förväntad reduktion av COD-utsläppen om 60 - 70 procent skall kunna nås. Eftersom förbränningen optimeras kommer även en större andel vatten att förångas vilket medför minskat condensatvattenflöde. De tidigare redovisade beräkningarna angående möjlig reningsnivå bedöms därför som rimliga under förutsättning att bolaget ges möjlighet att fortsätta arbetet med ombyggnad, utvärdering och driftoptimering av process- och reningsutrustningen. Ombyggnaden av samtliga ugnar måste emellertid genomföras för att

problemen med överhettning skall elimineras och full reningsgrad uppnås. Styrningen av överskottsgaser måste vidare ske på ett optimalt sätt. Förutom tid för de praktiska åtgärderna krävs därför tid för drift av anläggningen under en provperiod för att säkerställa tillförlitligheten i erhållna resultat och sannolikt också för att åtgärda inkörningsstörningar. Arbetet bör därför tillåtas att fortsätta fram till och med sommaren 2004. Bolagets uppfattning är således att det ännu inte finns något underlag för att bedöma vad som kan utgöra ett skäligt villkor för utsläpp till luft och vatten från bolagets verksamhet. Utredning angående omhändertagande av eventuell överskottsgas kommer att ske inom ramen för det pågående arbetet med gasåterföring. Bolaget motsätter sig därför något särskilt utredningsvillkor i den delen.

U2 Föroreningsinnehåll i avloppsvatten

Provtagning av kylvatten och kondensatvatten utfördes i augusti 2000 då ugn 2 och 3 var i drift. Resultatet har redovisats i provotidsredovisningen och utvisar vad avser kondensatet mycket höga halter organiskt material, PAH, fenoler, ett lågt pH-värde och hög toxicitet mot vattenlevande organismer. Metallhalterna bedömdes emellertid som låga. Mätningarna av kylvattnet visar på något förhöjda halter organiskt material och PAH. Jämfört med utsläppsvärden som uppmätts tidigare har totalt sett en reduktion av utsläppet av organiska ämnen skett. Emellertid har den av bolaget förväntade minskningen uteblivit. Tjärkokningskondensatet släpptes tidigare ut till kylvattnet men tas sedan januari 2001 omhand av bolaget och hanteras som farligt avfall. Genom att tjärkokningskondensatet omhändertas på detta sätt sker inget utsläpp från tjärutvinningen. Det har framkommit att tjärkokning förekom under en provtagning som utfördes den 21 och 22 augusti 2000 och att visst utsläpp av tjärkokningskondensat till kylvattnet kan ha förekommit, vilket kan utgöra en förklaring till de förhöjda halterna av organiskt material och PAH. För att bekräfta detta har bolaget beslutat att genomföra en ny provtagning av kylvattnet. Tillverkningen av tjära utgör en viktig del av bolagets produktion och förutsätter att viss kondensation av rökgas sker. Inom ramen för bolagets utredningsarbete kommer möjligheten övervägas att tillverka tjära endast under kortare perioder under året, då förbränning av barrved sker. Ett annat alternativ vore att endast tillverka tjära i ugn 4, vilket dock förutsätter att så sker kontinuerligt under året. Åtgärderna syftar till att minska kondensatmängden och därmed utsläppet till vatten av förorenande ämnen. För närvarande finns dock inte underlag för att bedöma vilket alternativ som är mest fördelaktigt ur teknisk, miljömässig och ekonomisk synvinkel. Utöver den utsläppsminskning som förväntas genom den installerade gasåterföringen förväntas föroreningshalterna i kolningskondensatet att minskas ytterligare genom förbättrad teknik för avskiljning av tjära. Bolaget har nyligen beslutat att byta ut den nuvarande dekanteringsanläggningen och har initierat en undersökning av marknaden för att finna en ny anläggning som effektivt optimerar den fysikaliska reningen av kondensatvattnet genom avskiljning av tjära och spritfas. Kostnaderna för utbyte av dekanteringsanläggningen beräknas uppgå till miljonbelopp. Målet är att en ny dekanteringsanläggning skall vara i drift under 2002. Bolaget anser att det ännu inte går att dra några slutsatser angående utsläppsmässiga effekter av gasåterföringen samt andra planerade åtgärder och hemställer därför att miljödomstolen förlänger provotiden vad avser villkor för utsläpp till vatten. Frågan om bolagets framtida ansvar för efterbehandling av den naturdammen, till vilken avloppsvattnet leds omfattas inte av pågående provotidsförfarande och bolaget motsätter sig villkor angående efterbehandling av dammen.

U3 Externa åtgärder för att minska utsläpp till vatten

Bolaget har redovisat tre olika tekniker för extern rening av kondensatvatten. Teknikerna har valts med hänsyn till förhållandena vid bolaget men eftersom verksamheten är unik och rening av denna typ av avloppsvatten inte sker i liknande anläggningar måste dock fördjupade utredningar, pilotförsök m m genomföras innan anpassning och eventuell investering kan göras i Kilafors. Bolagets inställning är att utsläpp bör åtgärdas vid källan och att man därför så långt som möjligt bör eftersträva att begränsa dessa genom processinterna åtgärder. Ett sådant förfarande förordades också av Koncessionsnämnden. På grund av ett flertal oförutsedda svårigheter har utredningen emellertid försenats och det är inte möjligt att med det underlag som finns i dag fastställa vilka utsläppsvillkor som kan anses skäligen. Det vore enligt bolagets mening mycket olyckligt om man i detta skede skulle avbryta den nu långt framskridna processen med rökgasåterledning och i stället koncentrera sina insatser på andra, externa reningsåtgärder. Bolaget är införstått med att ytterligare reningsåtgärder kan komma att anses erforderliga för det fall rökgasåtervinningen inte faller väl ut och man inte skulle uppnå den önskvärda reningsnivån. I dagsläget finns det emellertid inte underlag att ta ställning i denna fråga. De redan genomförda och påbörjade processinterna åtgärderna måste vidare färdigställas och optimeras innan en eventuell extern teknik införs. Förutsättningarna för extern rening när det gäller teknikval och dimensionering är helt beroende av de processinterna åtgärdernas slutliga resultat. Bolaget motsätter sig dels ett villkor angående rening av kondensatvatten från kolningen, dels ytterligare utredningar angående extern teknik.

U4 Föroreningsinnehåll i rökgaser

Utsläppen till luft och utsläppen till vatten från kolningsprocessen är nära sammanhängande och beror på hur stor del av rökgaserna som kondenseras ut för tjärproduktion och på vilket sätt detta sker. Behovet av extern reningsutrustning för utsläppen till luft från processen kan därför inte bedömas förrän bolaget genomfört de planerade åtgärder som ovan beskrivits. Kolvätehalterna i de rökgaser som släpps ut i luft från kolningsprocessen har visat sig höga i den utförda provtagningen på grund av att man inte kunnat styra gasöverskottet på ett sätt som medför optimal förbränning av detta. Överföring av gasöverskott mellan ugnarna bedöms minska utsläppen av oförbrända kolväten avsevärt genom att gasöverskottet från en ugn i högkolningsfasen kan matas till en ugn i lägre fas där gasen kan ersätta oljan som bränsle, varvid förbränningen optimeras. Det bör också påpekas att gasåterföringen medför ett minskat bränslebehov med minskade utsläpp till följd. Bolaget är enligt miljöbalken skyldigt att bedriva sin verksamhet så att miljö kvalitetsnormer inte överträds. Efter den 31 december 2004 får s k inandningsbara partiklar (PM10) inte förekomma i utomhusluft med mer än 50 mikrogram per m³ luft såsom dygnsmedelvärde och 40 mikrogram per m³ luft såsom årsmedelvärde. Det är kommunen som ansvarar för kontrollen av att normerna uppfylls och att mätning sker. Risken för att halterna av PM10 överskrider miljö kvalitetsnormen i anläggningens omgivning bedömer bolaget som mycket liten. Kolningsugnarna medför mycket låga stoftutsläpp eftersom det inte rör sig om förbränning utan pyrolys. Stoftutsläppen från olje- och gasförbränningen har också visat sig låga enligt de stoftmätningar som utförts och redovisats i provotidsredovisningen. Stoftutsläppen från packningshallen är låga eftersom ett textilfilter finns vid denna anläggning. Textilfilter har dessutom en god reningseffekt avseende små partiklar. Bolaget anser inte att det finns någon befogad anledning att befara att bolagets verksamhet kommer att medverka till ett överskridande av den kommande

miljökvalitetsnormen. Frågan om utsläpp av inandningsbara partiklar bör därför inte behandlas i denna prövning. I ett kompletterade yttrande redovisas två metoder för rökgasrening, stofffilter samt efterbrännkammare, samt beräknade kostnader för dessa. Metoderna är enligt bolagets mening relevanta alternativ till gasåterföring, för det fall det visar sig att en sådan inte är möjlig att genomföra med önskat resultat. Som redan påpekats är det emellertid inte lämpligt att påbörja närmare utredningar om externa åtgärder innan arbetet med gasåterföringen slutförts.

SYNPKTER PÅ BOLAGETS PRÖVOTIDSREDOVISNING

Av remissmyndigheterna har Fiskeriverket, Länsstyrelsen i Gävleborgs län och Bollnäs kommun yttrat sig.

Länsstyrelsen anser beträffande U1 att gasåterföringen inte gett det resultat som bolaget beskriver i tillståndsansökan. Arbetet med gasåterföringen bör fortskrida under ytterligare tid i samråd med länsstyrelsen. Det krävs dock fler åtgärder inom andra områden för att sammantaget minska utsläppen. Bolaget skall utreda hur överskottsgasen kan nyttjas. Utredningen skall ske i samråd med länsstyrelsen och vara klar inom ett år efter miljödomstolens dom. När det gäller U2 anser länsstyrelsen att innehållet av PAH i kylvattnet visserligen är anmärkningsvärt högt men i relation till föroreningsmängd i kolningskondensatet är utsläppet begränsat. Bolaget skall i första hand koncentrera sig på att åtgärda utsläppen från kolningskondensatet. Nuvarande nivå på utsläpp av detta kondensat till recipient är oacceptabel. Gasåterföring har inte gett önskad effekt och även fullt utbyggd är denna teknik inte tillräcklig för att minska utsläppen från anläggningen. Utsläppen måste ner till en betydligt lägre nivå. I samband med nedläggning av verksamheten eller avslutat nyttjande av bolagets utjämningsdamm skall dammen efterbehandlas. Detta skall ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Såvitt gäller U3 gör länsstyrelsen gällande att rening av uppkommet kondensatvatten från kolningen skall ske. Bolaget skall utreda och därefter i pilotskala prova alternativ för extern rening. Dessa försök skall göras i samråd med länsstyrelsen och slutföras inom ett år från miljödomstolens dom. Därefter avgörs vilka villkor som skall gälla för utsläpp till vatten. När det slutligen gäller U4 anser länsstyrelsen att bolaget skall undersöka möjligheten för rökgasrening. I samband med sådan utredning bör bolaget beakta inandningsbara partiklar. Denna utredning skall ske i samråd med länsstyrelsen och redovisas inom ett år efter miljödomstolens dom.

Fiskeriverket anför i huvudsak följande. Totalt mottar recipienten Bergviken 2 443 m³ per dygn från processen vid bolagets anläggning. Utloppet från dammen mynnar i Bergviken vilken genomflyts av Ljusnan, ca 30 km från mynningen i havet. I Bergviken finns bl a bestånd av öring, gös, gädda, abborre, siklöja och sik. Närheten till flera tätorter såsom Bollnäs och Söderhamn innebär att ett omfattande fritidsfiske bedrivs i sjön. Av bolagets analyser framgår att Bergviken belastas av processvatten med ett innehåll som påverkar det biologiska livet negativt i recipienten. Hur denna påverkan återspeglas i diversitet, tätheter och fysiologisk status hos bl a bottenfauna och fisk i Bergviken framgår dock inte. Det avloppsvatten som släpps ut i Bergviken uppvisar hög toxicitet mot bakterien *Photobacterium phosphoreum* och därigenom mot andra vattenlevande organismer inklusive fisk och är förorenat av bl a högt innehåll organiskt material samt uppvisar lågt pH-värde. Mot bakgrund därav gör Fiskeriverket bedömningen att förhållandena i recipienten bättre bör beläggas av

bolaget. Verket föreslår därför att bolaget genomför en bottenfaunaundersökning, dels i närrecipienten, dels i ett referensområde. Vidare föreslås en undersökning av fysiologisk status på individnivå hos fisk, företrädesvis abborre, från närrecipienten och ett referensområde. Resultaten från undersökningarna bör kunna utnyttjas inte bara som en beskrivning av befintlig påverkan i recipienten utan även kunna tjäna som jämförelsematerial i den framtida förbättring av utsläppsmängderna från tillverkningsprocessen. En närmare utformning av föreslagna undersökningar bör göras i samråd med Fiskeriverket och berörda tillsynsmyndigheter. De resultat som hittills redovisats tyder inte på att de ansträngningar som genomförts att minska utsläppsmängderna till vatten har gett önskat resultat. Bolaget bör därför redovisa alternativa lösningar för att nedbringa halterna av förorenande ämnen som tillförs Bergviken. Sådana alternativ bör även innefatta möjligheten att utnyttja externa reningsmetoder. Verket har ingen erinran mot att frågan om slutliga villkor för utsläpp till vatten uppskjuts i avvaktan på att optimerande åtgärder av processerna genomförts.

Bollnäs kommun anser beträffande U1 att gasåterföringen hittills inte gett tillfredställande effekt och bedömer att denna teknik inte ensam är tillräcklig för att minska utsläppen från anläggningen. Gasåterföringen bör därför kompletteras med ytterligare reningsåtgärder. Vad gäller U2 hävdar kommunen att det är mest angeläget att åtgärda utsläppen från kolningskondensatet. Nuvarande utsläpp från detta kondensat är oacceptabelt stora och måste ned till en betydligt lägre nivå. I samband med avslutat nyttjande av utjämningsbassängen bör dammen efterbehandlas. Såvitt gäller U3 anser kommunen att det synes svårt att endast genom processinterna åtgärder minska utsläppen till en acceptabel nivå, varför externa reningsmetoder är nödvändiga. När det slutligen gäller U4 anser kommunen det väsentligt att verksamheten kan bedrivas så att omgivningen inte belastas av ofullständigt förbrända gaser och att omgivningen inte orsakas olägenheter av såväl stora som små partiklar. Bolagets hittills genomförda mätningar visar låga utsläppsvärden för stoft men visar också utsläpp av ofullständigt förbrända gaser. Frågan om behovet av rökgasrening bör studeras ytterligare. Hittills utförda analyser bör kompletteras med mätningar, som visar vilka ämnen kolväteutsläppen består av. Kommunen anser att bolaget bör vidareutreda hur man väsentligt kan minska utsläppen från kondensatvattnet. Sådan utredning bör innehålla uppgifter om hur föroreningsmängderna kan minskas och till vilka nivåer, dels med processinterna åtgärder, dels med hjälp av externa reningsanläggningar. Även om kommunen anser att frågan om de oacceptabelt höga föroreningsmängderna nu bör lösas snarast accepterar kommunen en ytterligare utredningstid i syfte att få fram åtgärdsunderlag. Kommande villkor för maxutsläpp till vatten bör innefatta såväl kondensatvatten som kylvatten. Eftersom utsläppen av oförbrända gaser bedöms vara relativt stora bör åtgärder vidtas för att minska dessa. Som ett bedömningsunderlag för vilka åtgärder som bör vidtas bör även frågan om föroreningsinnehållet efter förbränningen av kolningsgaser samt vilka reningsmetoder som kan användas för att minska utsläppen studeras. Efter dessa studier bör avgöras vilka villkor för luftutsläpp som bör gälla.

MILJÖDOMSTOLENS SKÄL

Bolaget har nu fullgjort sin utredningsskyldighet genom att redovisa resultaten av de av Koncessionsnämnden för miljöskydd begärda utredningarna U1 - U4. Av dessa framgår bl.a. att kolningsprocessen genomförs satsvis - s.k. batch process - varvid bolaget som biprodukt erhåller en gas, vilken tidvis under kolningscykeln kan användas som bränsle i den ugn där

gasen produceras. Detta förfarande kallas för **gasåterföring**. Gasen uppkommer i processen, som kallas endera torrdestillation, cracking eller pyrolys, dels genom att vattenånga avgår, dels genom att organiska ämnen i vedråvaran genom kemiska reaktioner under högre temperatur och utan lufttillförsel spjälkas till nya kemiska ämnen med mindre molekylstorlek än de i vedråvaran. Dessa organiska ämnen har ett värmevärde som kan utnyttjas i form av bränsle i processen, alternativt utgöra råvara för framställning av diverse biprodukter. Återstoden utgörs av produkten träkol för avsalu med ett specifikt energiinnehåll högre än vedråvarans. När gasen kondenseras genom indirekt kylning återfinns organiska ämnen med större molekylstorlek tillsammans med vatten i det sålunda uppkomna **kolningskondensatet**. En del av gasen kan inte genom denna kylning kondenseras, varför denna okondenserade gas leds tillbaka till brännarna för ugnen. Rökgaserna från dessa indirekta brännare leds via en skorsten ut till luften.

Kolningscykeln påbörjas genom indirekt upphettning av vedråvaran i en av de tre ugnarna med hjälp av olja, som i en senare del av upphettningsfasen kan ersättas med den genererade gasen, genom gasåterföring till samma ugn. Under en del av kolningsprocessen kommer dock så mycket gas att genereras att ett överskott uppkommer. Detta överskott kan endera kondenseras ut - dvs. mera kolningskondensat uppkommer - eller användas direkt som bränsle i en av de övriga ugnarna. Bolaget har tre ugnar, som drivs med viss tidsförskjutning, och har därför arbetat med att försöka utnyttja gasöverskottet från en av ugnarna som bränsle någon av de övriga, vilken då förutsätts ligga i en sådan produktionsfas att extra bränsle behövs, varvid såväl oljebehovet för denna ugn som mängden kolningskondensat och utsläpp till vatten skulle minska. Sådant förfarande kallas för **gasöverföring**, vars förutsättningar bör belysas ytterligare genom utredningarna U5 och U6. Utredningarna (U1) visar vidare att bolaget haft betydande problem med att finna lämpliga konstruktionsmaterial för sådan överföring. Utrustning för gasåterföring finns idag installerad på alla tre ugnarna, dock med den mera motståndskraftiga keramiska inklädnaden för närvarande fullt utbyggd endast på en av ugnarna. I målet är upplyst att den hittills valda keramiska beklädnaden i gasåterföringssystemet på en av ugnarna har fungerat på ett tillfredsställande sätt. Det finns därför skäl att redan nu föreskriva villkor om att sådan inklädnad skall genomföras så snart som möjligt, dock senast den 31 december 2002, även på motsvarande delar i de övriga ugnarna. Genom att gasåterföring numera är installerad på samtliga ugnar kan gällande tillstånd tas i anspråk fullt ut, dvs. produktion av 4 000 ton kol per år.

Så långt i sina överväganden finner miljödomstolen anledning att uppta frågan om ändring av klassningen av anläggningen enligt SNI-kodsystemet. Koncessionsnämnden har i sitt beslut klassat anläggningen enligt branschkode 35.21 i enlighet med miljöskyddsförordningen, dvs som anläggning för framställning av kolbaserade bränslen ur stenkol. Enligt Naturvårdsverkets översättningsnyckel (Allmänna råd 98:3) skall sådan klassning översättas med SNI-kod 23.1-1, dvs. anläggning för framställning av koks eller andra produkter av stenkol. I de nya läsanvisningarna för klassning (Allmänna råd 99:1) anges en klass 24.14-2, anläggning för framställning av organiska baskemikalier där tillverkningen endast omfattar fysikaliska processer, med kommentaren att träkolstillverkning skulle klassas enligt denna kod. Miljödomstolen finner dock att den träkolstillverkning som bedrivs vid bolaget, förutom fysikaliska processer, även omfattar kemiska processer till en väsentlig del. Anläggningen bör därför klassas med SNI-koden 24.66-1, anläggning för tillverkning av organiska kemiska produkter där tillverkningen omfattar kemiska reaktioner, på provningsnivå A.

Kolningskondensatet upparbetas vidare i en separat process, där olika kvaliteter av tjärprodukter utvinns för avsalu. Därvid uppkommer två vattenfaser, som visat sig innehålla en rad av föroreningar i sådana halter och mängder att dessa föroreningar vållar stora miljöproblem i den recipient dit dessa processavloppsvatten förs (U2). Den ena vattenfasen uppkommer genom en gravimetrisk avskiljning av tjärfasen, i äldre tid ofta benämnd trätjärn ur kolningskondensatet. Denna avskilda vattenfas har i äldre tider benämnts träsyra. (Vid kolning av vissa vedtyper kan även en lättare organisk fas avskiljas.) Den andra i processerna uppkomna vattenfasen benämns **tjärkokningskondensat** och uppkommer i den efterföljande upparbetningsprocessen för trätjärn. Dessa båda vattenfaser har tidigare släppts ut till recipienten via en naturlig damm. Bolaget redovisar nu i sina översiktliga studier (U3) några biologiska reningsprocesser, även med kombination av ultrafiltrering, som skulle kunna minska mängden av utsläpp till vatten i samband med bortledning av kolningskondensatets vattenfas, träsyran, till recipienten. Dock har inga tester utförts som skulle kunna bekräfta de redovisade förhoppningarna på reningsresultat (U3). Tjärkokningskondensatet destrueras för närvarande av ett godkänt behandlingsföretag eftersom bolaget inte anser det möjligt att rena detta genom redovisade externa metoder. Detta förfarande finner miljödomstolen godtagbart intill dess denna vattenfas möjligen kan upparbetas internt till bränsle eller till andra produkter för avsalu och ett villkor därom bör nu föreskrivas.

Miljödomstolen bedömer väsentligt att hålla olika avloppsvatten åtskilda inför eventuell framtida behandling av det förorenade processavloppsvatten på ett tekniskt och miljömässigt godtagbart sätt. Därför skall dagvatten och kylvatten för indirekt kylning i processerna hållas åtskilda från de mera förorenade processavloppsvatten, vilket bör föreskrivas genom ett nytt villkor. Dag- och kylvatten torde därmed komma att innehålla endast så små mängder av föroreningar att dessa avloppsvatten borde kunna ledas till recipienten utan vidare behandling eller rening.

Med tanke på de i de olika vattenfaserna ingående föroreningarnas möjliga värmeinnehåll torde kända separeringsförfaranden kunna avskilja dessa föroreningar från vatteninnehåll för användning som bränsle i någon av de energibehövande processstegen (U7 och U8). Bolaget har meddelat att ett samarbete inletts med en leverantör för framtagning av utrustning så att tjärfasens vatteninnehåll skall kunna minska genom bättre separation av tjärfasen ur kolningskondensatet, vilket i sin tur innebär att tjärkokningskondensatets volym skulle kunna minska ytterligare. Därmed torde även kostnaderna för kvittblivning av denna vattenfas komma att minska. Den nu föreslagna processen nyttjar en centrifug som ger en högre grad av avskiljning av vatteninnehåll från tjärfasen än vad den gravimetriska processen medger. Dock finns fortfarande en rad organiska ämnen kvar i den avskilda vattenfasen. Såväl dessa ämnen som de i kolningskondensatets vattenfas ingående skulle eventuellt kunna återvinnas som en bränslefraktion genom ytterligare separeringsförfarande, t.ex. ett avdrivningsförfarande eller ultrafiltrering, som dock kommer att kräva energi. Därför är det nödvändigt att bolaget med hjälp av material- och energibalanser utreder förutsättningarna för sådana separeringsförfaranden (U7). I studien bör även belysas hur gasen skulle kunna utnyttjas som bränsle till ugnarna vid fäskförskjutens drift av dessa genom gasöverföring. Alternativt bör utredas kondensering av all överskottsgas för tjärtillverkning till avsalu, följt av bränsleframställning genom avskiljning av organiska föreningar från vattenfaserna. Därefter bör bolaget genom studier i laboratorieskala, eventuellt följt av pilotstudier, utröna möjligt

behov av ytterligare rening av det på detta sätt frånskilda vattnet innan detta leds till recipienten (U8). Möjligen kan de återstående föroreningarna i vattenfaserna efter en sådana separeringsprocesser vara lättare att biologiskt bryta ned än vad som befunnits vara fallet med nuvarande sammansättning på processavloppsvattnen. Skulle gasöverföring mellan ugnarna medföra att inget kolningskondensat framgent uppkommer, dvs: om all gas används som bränsle, faller givetvis behovet av utredningar angående vidare behandling (U5 och U6).

Efter det att de interna processåtgärderna har kunnat utvärderas och möjligen tagits i drift finns anledning att utreda om och på vilket sätt den naturliga dammen, som under en längre tid använts vid hanteringen av avloppsvatten från anläggningen, kan behöva åtgärdas och vad dessa åtgärder kan innebära vad gäller påverkan på fisk och annan biologisk miljö i recipienten, varvid lämplig organisation och grunderna för kostnadsansvarets fördelning för nödvändiga åtgärder bör belysas. Till dammen, som ägs av annan än bolaget, leds idag avloppsvatten från flera verksamheter. Fiskeriverket har uttryckt farhågor kring Bergvikens status avseende bottenfauna och fisk och det synes lämpligt att Fiskeriverket deltar redan i ett tidigt skede av utredningen. I målet är upplyst att utsläpp till Bergviken från dammen inte enbart härrör från bolaget, varför en mera samlad utredning av åtgärder och ansvar mellan olika intressenter behöver genomföras i enlighet med utredning U10.

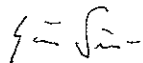
Utredning U4 redovisar utsläpp till luft som rökgaser från förbränning av kolningsgaser m m. Dessa underlag tyder - genom redovisade halter av kolmonoxid och kolväten i kombination med höga syrehalter i gasen samt redovisad förbränningstemperatur om ca. 800 °C- på att förbränningen inte sker på ett optimalt sätt. Denna förbränningsprocess torde ha goda förutsättningar att bedrivas på ett mera effektivt sätt varigenom utsläppen av kolväten, kolmonoxid och stoft avsevärt skulle kunna minska. Därför bör bolaget utreda möjligheter till ombyggnader av brännarna i kombination med processövervakning för att på så sätt trimma förbränningskammare och annan utrustning. Efter vidtagna åtgärder bör en ny utredning av utsläpp till luft från dessa anläggningsdelar genomföras med förslag till slutliga villkor (U9).

Nu redovisade överväganden innebär att miljödomstolen för närvarande anser sig sakna underlag att fastställa slutliga villkor för utsläpp till luft och vatten och att nya utredningar i enlighet med domslutet erfordras innan sådana villkor kan beslutas. Redan nu finns dock anledning - som ovan angetts - att besluta de nya villkor som framgår av avsnitt B i domslutet. Koncessionsnämndens provisoriska föreskrifter P1-P3 har förlorat sin aktualitet och bör därför upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga

Överklagandeskrift skall ställas till Svea Hovrätt, Miljööverdomstolen, med adress till Östersunds tingsrätt, Miljödomstolen, inkommen senast den 7 december 2001

På miljödomstolens vägnar

Göran Simonsson

I miljödomstolens avgörande, enhälligt, har deltagit rådmannen Göran Simonsson, miljödomstolens ordförande Inge Bodin samt de sakkunniga ledamöterna Bert Wiström och Svante Holmgren.